

ZA 30.03.19 - CONCERTZAAL CCHA - PIANO DAY(S)

**ORCHESTRA
ROYAL DE CHAMBRE
DE WALLONIE
FRANK BRALEY PIANO**

De prerevolutionair & de poëet -
Beethovens 1ste pianoconcerto

CCHA.BE

ZA 30.03.19 - CONCERTZAAL CCHA - PIANO DAY(S)

**ORCHESTRA
ROYAL DE CHAMBRE
DE WALLONIE
FRANK BRALEY PIANO**

De prerevolutionair & de poëet -
Beethovens 1ste pianoconcerto

Slotconcert in de reeks *Quintessence*,
de reeks integrale pianoconcerti van Beethoven in CCHA

PROGRAMMA

Ludwig van Beethoven ⁽¹⁷⁷⁰⁻¹⁸²⁷⁾

Pianosonate nr. 14 do kruis klein, opus 27/2, Sonata/quasi una fantasia (Mondscheinsonate)

Adagio Sostenuto

Allegretto

Presto Agitato

Pianoconcerto nr. 1 in do groot, opus 15

Allegro con brio

Adagio

Rondo (Molto allegro)

pauze

Peteris Vasks ⁽¹⁹⁴⁶⁾

Musica dolorosa

Carl Nielsen ⁽¹⁸⁶⁵⁻¹⁹³¹⁾

Kleine Suite in la klein, opus 1

Prelude

Intermezzo

Finale

Einojuhani Rautavaara ⁽¹⁹²⁸⁻²⁰¹⁶⁾

Pelimannit, opus 1 (The fiddlers/ De violisten)

I - Närböläisten Braa Speli ("The Narbö Villagers in Fine Fettle")

II - Kopsin Jonas ("Mr. Jonas Kopsin")

IV - Klockar Samuel Dikström ("Bell-Ringer Samuel Dikström")

V - Pirun Polska ("Devil's Schottische")

VI - Hyypt ("Jumps")

BEETHOVEN, MONDSCHEINSONATE

De *pianosonate nr. 14 in cis klein, opus 27 nr. 2*, ook wel bekend als de *Mondscheinsonate* (Maanlichtsonate) is de veertiende pianosonate van Beethoven en een van zijn bekendste werken. Vooral het eerste deel is erg bekend. Het stuk werd opgedragen aan gravin Giulietta Guicciardi. Toen Ludwig van Beethoven in 1802 met de compositie van zijn *Veertiende Klaviersonate* bezig was, heeft hij waarschijnlijk nooit aan een 'maneschijn' gedacht. Hij verbleef in die jaren reeds tien jaar in Wenen, hoopte nog altijd dat zijn beginnende doofheid van voorbijgaande aard zou zijn, en was vlijtig op zoek naar middelen om de inmiddels wat verstarde formules van de klassieke klaviersonate nieuw leven in te blazen. In die jaren zocht Beethoven die vernieuwing vooral in het veranderen van de volgorde van de delen van de sonate, in nieuwe formules voor de opbouw ervan en in het ononderbroken aan elkaar spelen van de delen. Daarom kregen zowel de *Dertiende* als de *Veertiende Klaviersonate*, die samen als zijn *opus 27* zouden gepubliceerd worden, de ondertitel '*Sonata quasi una fantasia*' mee. Het betekent zoveel als "*dit werk is een sonate, maar ze steekt anders in mekaar dan je gewoon bent*". Vanwaar komt dan de bijnaam '*Mondscheinsonate*', die Beethoven zelf overigens alles behalve apprecieerde? De traditie wil - zonder enig bewijs evenwel - dat de Duitse muziekcriticus en literator Ludwig Rellstab (1799-1860) aan de basis van dat verhaal zou liggen. Volgens de Russische musicograaf Wilhelm von Lenz (1809-1883) zou Rellstab als eerste de sfeer van het eerste deel van de *Veertiende Klaviersonate* van Ludwig van Beethoven in één van zijn geschriften omschreven hebben als "*een boot die bij maneschijn het primitieve landschap van de Vierwaldstättersee in Zwitserland verkent*" en waarbij "*een aeolische harp het geheimzinnige geweeklaag van een schrijnend eenzame liefde oproept*". Het verhaal van von Lenz werd later door zijn Franse collega Hector Berlioz (1803-1869) in diens boek '*A travers chants*' (Parijs, 1862) overgenomen en begon sindsdien een eigen leven te leiden met veel varianten en tegenstrijdigheden.

BEETHOVEN, CONCERTO VOOR PIANO & ORKEST NR. 1

Beethovens leven verdient dikke boeken met beschrijvingen van de kronkelwegen van zijn opmerkelijke levensloop, maar kan ook met één treffende zin worden geformuleerd als volgt: van de onstuimige vingerzettingen van een jonge revolutionair tot de ongehoorde noten die ronddoelden in het brein van een dove componist. Iets meer dan een kwart eeuw liggen er tussen de derde en tweeëndertigste pianosonate, een periode waarin niet alleen Beethovens roem groeide, maar ook zijn eenzaamheid. Sociaal niet de handigste, belandde de componist door toenemende doofheid in een steeds groter isolement. Tegen de tijd dat hij zijn laatste sonates schreef, bezat hij geen enkel referentiepunt meer voor zijn eigen muziek. Hij kon haar alleen nog maar horen in zijn hoofd. Het leven om hem heen zag hij alleen nog maar. Beethoven verloor de voeling met de alledaagse werkelijkheid. Maar op een of andere manier lijkt in zijn muziek deze doofheid hem te brengen op plekken waar voordien nog nooit een componist geweest is. Op de Praagse première van dit werk in 1798 zat Beethoven achter het klavier. Hoewel de titel het tegendeel suggereert, is dit concerto eigenlijk *Beethovens tweede concerto voor piano*.

VASKS, MUSICA DOLOROSA

Peteris Vasks werd geboren in Aizpute, Letland, in een familie van een doopsgezinde predikant. Hij studeerde viool en contrabas en speelde in verschillende Letse orkesten vooraleer hij toetrad tot het Lets Staatsorkest. In de jaren 1990 werd hij bekend buiten Letland, mede door de promotie die Gidon Kremer gaf door zijn werken te spelen op diens tournees in Europa. De vroege stijl van Vasks verraadt invloed van Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki and George Crumb. Later pikt ook hij Letse volksmelodieën op. Zijn werken zijn over het algemeen heel klaar en duidelijk, met een solide en krachtige zin voor harmonie. Hij maakte uitgebreid gebruik van minimalistische technieken, maar hechtte zich nooit aan één bepaalde stijl. Vasks heeft een zeer ontwikkeld gevoel voor groene thema's en

de natuurthematieken kunnen makkelijk teruggevonden worden in het werk *Musica dolorosa* (1984). De neo-romantiek domineert in het werk van Vasks vanaf het laatste kwart van de 20ste eeuw. Dit wordt heel erg duidelijk in de mahleriaanse "*Essays voor strijkorkest*", in het "*Cantabile*" (1979) en in "*Musica dolorosa*" (1983). In latere werken gebruikt Vasks echter ook moderne middelen: echo's van Bartok's evocatieve "nacht"muziek en clusterakkoorden, enzovoort.

CARL NIELSEN, KLEINE SUITE

Nielsen componeerde de *Kleine Suite* op 22-jarige leeftijd. Perskritieken uitten hun lof over de première in 1888 met een nadrukkelijke pluim voor de zeer aantrekkelijke strijkerspartijen. Het werk betekende een mijlpaal in het oeuvre van Nielsen. Hij dirigeerde het ook zelf in Odense een maand later. In een interview vertelde Nielsen dat de verschillende delen ondertitels hadden: "*The Danaïds*", "*The Dance of the Charites*" en "*The Bacchus Procession*". De suite heeft een korte elegische eerste beweging en toont duidelijk kenmerken van de Scandinavische Romantiek, doet denken aan Grieg. Het intermezzo is een wals en verradt de liefde van de componist voor driekwartmaat. Ook introduceert hij hier de verlaagde zevende die later zo karakteristiek zou worden voor zijn muziek. De eerder lange *Finale* opent plechtig met een poëtisch thema maar breekt snel los tot een geanimeerde sonate waarin Nielsen het openingsthema herintroduceert. Deze *Kleine Suite* is één van de meest verspreide werken van Nielsen, en het meest uitgevoerd in Scandinavië zelf, maar ook in de rest van de wereld.

EINOJUHANI RAUTAVAARA, DE VIOLISTEN

De Finse componist Einojuhani Rautavaara componeerde zijn *The Fiddlers* in zijn studententijd. Het is een ode aan de volksmuziek. Hij geraakte geïnspireerd door de beschrijving van muzikanten die hij in een boek vond: *The Album of Tunes*, van Samuel Rinda-Nickola. Een uitbundige dissonante intro illustreert de aankomst van de violisten.

Kopsin Jonas portretteert de violist die verkiest om in de wouden te gaan spelen, alleen. De bellenman Samuel Dikström was niet enkel een violist, maar ook een organist. Hier vinden we hem terwijl hij Bach instudeert. In *Pirun polska* ("Devil's Schottische," a dance like the polka) wordt de duivel melancholisch. *Hypyt* ("Jumps") is een speelse dans, kort maar zeer levendig. De titels van de vijf delen van deze zevenenhalf durende mini-suite zijn in het Zweeds. De muziek is in neoklassieke stijl geschreven, met zo nu en dan een sterke dissonante touch, die smaak en fantasie verleent aan de melodieën. Het zijn eigenlijk korte fantasia's op een eenvoudige melodielijn. Oorspronkelijk was het als pianosuite bedoeld, maar Rautavaara zorgde voor een zeer geslaagde bewerking voor strijkorkest in 1972.

1. *The Narbö Villagers in Fine Fettle*

Dit is een soort processie: de spelende vedelaars komen aan in de stad. Brede strijkersbogen en welluidende effecten kleuren het muziekspel, maar er zijn dikwijls meningsverschillen over de manier waarop precies die unisono melodie gespeeld moet worden.

2. *Mr. Jonas Kopsin*

De violist Jonas Kopsin was gek op het spelen in het woud, tijdens de White Nights in de zomer, enkel maar voor zijn eigen plezier en met enkel de bomen als publiek. De soloviool speelt oefeningen, terwijl de andere strijkers klankwerelden scheppen die de natuur evoceren, zoals bij Sibelius.

3. *Bell-Ringer Samuel Dikström (de bellenman Samuel Dikström)*

De bellenman wordt betrapd tijdens het uitoefenen van het andere deel van zijn job, als organist. Hij improviseert en pakt uit met een paar lokale huwelijksliederen tijdens zijn dagelijkse Bach-oefeningen.

4. *Devil's Schottische (Pirun polska).*

Hier duidelijk een touch Hongaarse muziek. Op sommige akkoorden in de strijkers zit een "scratch"-effect. Onverwacht stopt het dansante karakter, wanneer de duivel in een melancholische stemming in de hoek van het woud zit.

5. "Jumps" (Hypyt)

Is bijna gedaan vooraleer het begint. Dit slotdeel is een exuberante springdans.

BIOGRAFIEËN

Orchestre Royal de Chambre de Wallonie

Het Orchestre Royal de Chambre de Wallonie (Nederlands: Koninklijk kamerorkest van Wallonië) is het oudste kamerorkest van België. Het orkest werd opgericht in 1958 onder de naam Les Solistes de Bruxelles door de violiste Lola Bobesco. Het Orchestre Royal de Chambre de Wallonie stond vervolgens onder leiding van de violist-dirigenten Philippe Hirschhorn, Jean-Pierre Wallez, Georges Octors, Augustin Dumay (van 2003 tot 2014) en sinds januari 2014 staat Frank Braley aan het stuur. Het orkest is vaste medewerker van de Koningin Elisabethwedstrijd. Het orkest begeleidde gerenommeerde solisten, waaronder José Van Dam, Mstislav Rostropovitsj, Mischa Maisky, Arthur Grumiaux, Jean-Pierre Rampal, Paul Tortelier, Philippe Hirschhorn, Janos Starker, Aldo Ciccolini, Maria João Pires en Frank Braley. Het orkest geeft veelvuldig concerten in België, vooral in Wallonië en in het bijzonder in Bergen waar het orkest gevestigd is en in Brussel in het Paleis voor Schone Kunsten. Daarnaast speelde het ensemble in gerenommeerde zalen en op festivals zoals het Concertgebouw in Amsterdam, het Théâtre des Champs-Élysées in Parijs, la Folle Journée in Nantes, het Festival van Menton, en in culturele hoofdsteden als Lissabon, Bilbao, Tokio en Peking.

Frank Braley

In 1991 wint Frank Braley op 22-jarige leeftijd de eerste grote prijs en de publieksprijs van de prestigieuze Koningin Elisabethwedstrijd van België. Het publiek en de pers zijn het roerend met elkaar eens en herkent in hem een "grote" laureaat met uitzonderlijke muzikale en poëtische kwaliteiten. Hij treedt op met het Orchestre de Paris, het Orchestre National de France, de Philharmonique van Radio-France, het Ensemble orchestral de Paris, de orkesten van Bordeaux, Lille, Montpellier en Toulouse, het Nationaal Orkest van België, het

Orchestre Philharmonique Royal de Liège, Rotterdam Philharmonic, het Radio-orkest van Berlijn, het Gewandhaus Orkester van Leipzig, de London Philharmonic, de BBC Wales Orchestra, het Royal National Scottish Orchestra, het Göteborg Symphony Orchestra, het Koninklijk orkest van Kopenhagen, de orkesten van Romaans en Italiaans Zwitserland, het Tokyo Philharmonic, het Boston Symphony Orchestra, het Baltimore Symphony Orchestra, het Seattle Symphony Orchestra, het Los Angeles Philharmonic Orchestra... Hij speelt onder de leiding van dirigenten zoals Charles Dutoit, Armin Jordan, Eliahu Inbal, Kurt Masur, Sir Yehudi Menuhin, Yutaka Sado... Sinds 2014 is hij muziekdirecteur van het Orchestre Royal de Chambre de Wallonie. Naast regelmatige optredens als solist is hij gepassioneerd door kamermuziek. Hij speelt regelmatig samen met Roel Dieltiens en het Ensemble Explorations, Maria João Pires, Augustin Dumay, Emmanuel Pahud, Renaud en Gautier Capuçon, Paul Meyer, Gérard Caussé, Eric Le Sage, Mischa Maisky, Yuri Bashmet...

OM NAAR UIT TE KIJKEN

za 13 apr 2019 – 19.30 u (er is geen inleiding) - concertzaal
OCTOPUS KOOR & LE CONCERT D'ANVERS O.L.V. BART VAN REYN
Bachs Mattheüspassie

Geen enkele componist haalt beter het spirituele in de mens naar boven dan Johann Sebastian Bach.. Of zijn muziek nu vertolkt wordt in de kerk of in de concertzaal, Bach is universeel en tijdloos geworden, in staat om alle verschillen in geloof, cultuur, afkomst en leeftijd te overbruggen.

U krijgt al de ingrediënten van een diep ontroerend concert: bezinning en verstilling met sublieme koren - de stem van het volk -, voortreffelijke solisten en treffende instrumentale begeleidingen.

Het wonderlijke *Erbarne dich* is niet uit de top drie van Klara's top 100 te krijgen. Enkel omdat het ontroerend mooi is? Ongetwijfeld ook omdat het gaat over verdriet, over tekortschieten.

Johann Sebastian Bach *Mattheüspassie, BWV 244*

HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP ccha.be